

Arbeidsdokument 28.november 2008

Statens forhandlingsutvalg for jordbruksoppgjøret

Jordbruksavtalen 2008

Justeringsforhandlinger

Innhold:

1	Grunnlaget	1
2	Utviklingen i markedene	2
3	Kompensasjon	3
4	Fordeling av kompensasjonen	4
5	Videre prosess	6

---

1 Grunnlaget

Statens forhandlingsutvalg viser til jordbruksavtalen inngått mellom partene 16. mai. Avtalen ble godkjent av Stortinget 18. juni. I sluttprotokoll til avtalen var partene enige om følgende i pkt. 4, *Justeringsforhandlinger høsten 2008*:

"På bakgrunn av den ekstraordinære og usikre situasjonen på verdensmarkedet, er partene enige om å ta opp justeringsforhandlinger høsten 2008 med sikte på full inndekning, dersom prisendringene for gjødsel og kraftfôr gir en samlet kostnadsøkning som tilsvarer 2 pst., tilsvarende om lag 125 mill. kroner utover forutsetningene i tabell 3.1, og samtidig også korrigert for utslagene av selve avtalen. Budsjettnemnda for jordbruket gis i oppdrag å avgi rapport om prisutviklingen, basert på oppdaterte data, innen 15. november. Dersom det er grunnlag for justering, skal det i sin helhet skje i form av målprisøkninger med virkning for 2009."

Som forutsatt avga Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) den 17.11.2008 utredning nr. 4: *Jordbruksforhandlingene 2008. Ekstraberegning av gjødsel- og kraftfôrkostnader.*

Jordbrukets krav

På bakgrunn av protokollen, og BFJs oppdaterte beregninger og prognoser, fremmet Jordbrukets forhandlingsutvalg 26.11.2008 krav om justering av jordbruksavtalen for 2008-2009. Jordbruket krevde en kompensasjon på 721 mill. kroner, i forhold til det opprinnelig avtalte i mai.

I kravet var det foreslått at halvparten av kompensasjonen skulle gis gjennom økt bevilgning over kap 1150 Til gjennomføring av jordbruksavtalen. Statens forhandlingsutvalg viser til protokollen fra i vår, hvor partene var enige om at: "*Dersom det er grunnlag for justering, skal det i sin helhet skje i form av målprisøkninger med virkning for 2009.*" Forhandlingsutvalget legger protokollteksten til grunn.

Justeringsforhandlinger opptas

Med grunnlag i ordlyden i protokollen fra forhandlingene og BFJs utredning nr. 4, legger Statens forhandlingsutvalg til grunn at vilkårene for å ta opp justeringsforhandlinger er oppfylt. Hensikten med justeringsforhandlingene er at kostnadsveksten kompenseres for å legge til rette for at den prognoserte nettoinntektsveksten i 2009 kan realiseres. Det ligger i avtalen at kompensasjon evt. skal gis i form av økte målpriser med virkning for 2009.

Tilbudet legges fram som grunnlag for videre forhandlinger.

2 Utviklingen i markedene

Siden sommeren 2007 har det vært unormalt store svingninger i matprisene internasjonalt, og i prisene på sentrale produksjonsfaktorer i jordbruket. Bare siden forhandlingene i vår er situasjonen vesentlig forandret. Til og med mars i år hadde realprisene på korn på verdensmarkedet økt med 150 prosent fra august 2006. Det er en sterkere realvekst enn under mat- og oljekrisen i 1972/73. Ut over sommeren og høsten har prisene igjen falt betydelig, bl.a. som følge av respons på tilbudssiden. IMF's matindeks har falt med nesten 30 pst., og kornprisene er om lag halvert. Dette bidrar til at prisøkningen på kraftfôr i Norge ikke har blitt så stor som det så ut til å være fare for i vår.

Den siste tiden har prisene på gjødsel og råvarer til gjødsel også falt, spesielt for nitrogengjødsel som er tilbake under nivået første halvår i 2007. Imidlertid har vi så langt ikke sett prisfall på blandingsgjødselslagene som brukes i Norden. FK Agri og Yara har inngått kvantums- og prisavtale som gjelder fram til 30.06.2009, som er den omsetningsperioden som regnskapsføres i Totalkalkylen på 2009. Avtalen har i praksis vært retningsgivende for andre leverandører så lenge de avtalte prisene har vært konkurransedyktige.

BFJ beskriver prisfallet internasjonalt den siste tiden og skriver:

"Ut fra omtalen ovenfor kan det være grunn til å forvente at prisene på handelsgjødsel internasjonalt vil falle vesentlig i forhold til de rekordhøye nivåene sommeren 2008. For viktige gjødselslag som urea og ammonium har en allerede observert prisfall på 70 prosent. For gjødselslag som er relevant for norske og nordiske forhold, har en så langt ikke sett tilsvarende utvikling. Budsjettnemnda har ikke hatt grunnlag for å vurdere tidsforløp og omfang av et eventuelt prisfall for disse gjødselslagene. FK Agri/Yara-avtalen må ses i lys av at det norske markedet er åpent og at import fra alternative kilder til enhver tid er mulig. Dersom prisene internasjonalt (herunder i våre naboland) skulle falle vesentlig under det avtalte nivået, må det antas at import fra alternative kilder vil øke og påvirke det innenlandske prisnivået uavhengig av avtalen som nå foreligger."

"Ved beregningen av gjødselkostnadene for 2009 har Budsjettnemnda lagt prisavtalen mellom Yara og FK Agri av 29.10.2008 til grunn. Prisavtalen 29.10.08 innebærer en videreføring fram til 30.06.09 av prisene som ble fastsatt 1.7.08."

Statens forhandlingsutvalg legger BFJs beregning til grunn.

Det norske markedet

I vår lå det an til at konkurransekraften for den norske matsektoren var styrket i forhold til import. Etterspørselen var til dels sterkt økende og markedsbalansen gjennomgående god. Synkende priser internasjonalt og noe dempet etterspørsel her hjemme, som delvis antas å henge sammen med finans- og økonomikrisen, gjør at mulighetsområdet for økte priser nå er klart mindre enn i vår. Det er også allerede avtalt målprisøkninger tilsvarende 635 mill. kroner fra 1. jan 2009.

Jordbruksavtalens målpriser utgjør rammer for inntektsmuligheter i jordbruket. Det er jordbrukets eget ansvar å realisere dem. Jordbruket består av selvstendig næringsdrivende og bærer selv det økonomiske ansvar for overproduksjon i forhold til avtalt målprisnivå. Statens forhandlingsutvalg viser også til at foreløpige prognoser tilsier at Norge allerede ligger over lovlig nivå for gul støtte i 2009, før det gjøres endringer i markedsordningene for kjøtt og egg fra 1. juli, jf. protokollens pkt. 5 og igangsatt arbeidsgruppe. Nye målprisøkninger vil forsterke behovet for endringer i markedsordningene fra 1. juli.

3 Kompensasjon

BFJ har avgitt nye pris- og kostnadsberegninger for 2007 og 2008, samt foreløpige prognoser for 2009. Nemnda har videre gjort en partiell vurdering, der det ikke er tatt hensyn til øvrige effekter på produksjonstilpasning og markedsbalanse. På bakgrunn av det, og ustabiliteten i markedene, er det derfor vanskelig å vurdere utviklingen framover samlet sett.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at partene gjør en samlet vurdering av inntekts- og kostnadsutviklingen ved forhandlingene våren 2009.

I avtalen fra i vår ble det gitt kompensasjon for kostnadsvekst for året 2008, slik at beregnet inntektsvekst fra 2007 til 2008 ble som forutsatt i avtalen året før. Det var også dette nivået som var grunnlaget for partenes anslag på utviklingen til 2009, jf. tabell 1.

Tabell 1. Oppbygging av økonomisk ramme for avtalen, mill. kroner.

	Grunnlag mill. kr.	Volum %	Pris %	SUM	
0. Markedsinntekter, volum	23 723	1,1 %		260	
1. Driftskostnader					
	Gjødsel 1)	1 245	-3,00 %	30,0 %	325
	Kraftfôr 1)	5 129	1,6 %	0,0 %	80
	Andre driftskostnader	9 017	-0,2 %	2,5 %	210
2. Kapitalkostnader				240	
3. Arbeid	9 778	-2,9 %	4,7 %	160	
A. Sum teknisk framskriving, forutsatt lik prosentvis vekst som andre grupper 1)				755	
B. Nivåheving i 2009, målprisøkning fra 01.07.08 som gir 500 mill. kr. i 2008				1 145	
SUM (A+B), mill. kr. 1)				1 900	

1) Forutsetter evt. justeringsforhandlinger høsten 2008 om gjødsel/kraftfôrkostnader.

Statens forhandlingsutvalg er enig med Jordbrukets forhandlingsutvalg i at BFJs foreløpige prognose for 2009, skal sammenlignes med budsjett for 2008, fra i vår. Når det gjelder kraftfôr, skal det iflg. protokollen, i tillegg til anslagene i tabell 1, også tas hensyn til utslagene av selve avtalen. Det var forutsatt en volumøkning for kraftfôr på 1,6 pst. Videre har BFJ beregnet en prisøkning på kraftfôr som følge av avtalen på 28,4 øre/kg. Når det tas hensyn til at deler av

kraftfôrprisøkningen slår ut allerede i 2008, var forutsetningene i vår en kostnadsøkning for kraftfôr på om lag 445 mill. kroner, fra 2008 til 2009. Det er da også tatt hensyn til at 28,4 øre som utslag av avtalen øker prisen på det økte volumet (1,6 pst.).

Med grunnlag i disse forutsetningene legger Statens forhandlingsutvalg til grunn at en foreløpig prognose tilsier en kostnadsvekst som er om lag 700 mill. kroner høyere enn forutsatt i avtalen 16. mai, jf. tabell 2. Avviket fra beregningen i jordbrukets krav skyldes at det her er regnet på endret utvikling, samt at utslaget på kraftfôrprisen av avtalen i vår (28,4 øre) var forutsatt å slå ut på et økt kraftfôrvolum i 2009.

Statens forhandlingsutvalg legger derfor til grunn en kompensasjon på 700 mill. kroner.

Tabell 2. Forutsatt og foreløpig prognosert kostnadsvekst, 17. nov. 2008. Mill. kr.

	2007	2008*	2009**
<u>HANDELSGJØDSEL</u>			
<i>Fra Utredning nr 1 og St.prp. nr 69, mill. kr</i>	1085	1245	1570
- forutsatt endring		160	325
<i>Prognosert av BFJ pr. 11 nov. 2008</i>	1101	1207	2216
- endring i mill kroner		105	1009
Endret økning gjødsel		-55	684
<u>KRAFTFÔR</u>			
<i>Fra Utredning nr 1 og St.prp. nr 69, mill. kr</i>	4733	5129	5209
<i>Etter innarbeiding av effekt av avtalen for 2008</i>	4733	5285	5729
- forutsatt endring		552	444
<i>Prognosert av BFJ pr. 11 nov. 2008</i>	4733	5272	5799
- endring		539	527
Endret økning kraftfôr		-13	83
Sum gjødsel og kraftfôr		2008*	2009**
Forutsatt kostnadsøkning		712	769
Prognosert kostnadsøkning 17. nov. 2008		644	1536
- endret økning		-68	767
Økning fra budsjett 2008			699

4 Fordeling av kompensasjonen

Statens forhandlingsutvalg er i stor grad enig i jordbrukets beregninger som grunnlag for fordeling av målprisøkningene. Imidlertid har forhandlingsutvalget lagt til grunn utslag i kalenderåret 2009, ikke full helårsvirkning av alle tiltak uavhengig av innslagstidspunkt, slik jordbruket har gjort i sitt krav.

Statens forhandlingsutvalg legger til grunn at planteproduksjonene i hovedsak kompenseres med virkning fra 1. juli 2009, og dermed for kommende års produksjon. Forhandlingsutvalget er likevel åpne for å diskutere tilpasninger i grøntsektoren som tar hensyn til tidligproduksjoner.

Slik jordbruket har beregnet i sitt krav, foreslår Statens forhandlingsutvalg en målprisøkning på korn på 18 øre/kg fra 1. juli, som kompensasjon for foreløpig prognosert økning i gjødselkostnadene. Det er regnet inntektseffekt av hele kornproduksjonen, slik det regnskapsmessig gjøres i Totalkalkylen. Kornprisøkning vil gi økte kraftfôrkostnader i siste kvartal 2009. Statens forhandlingsutvalg foreslår at avtalepartene tar stilling til evt. kompensasjon for dette ved forhandlingene våren 2009, når partene kan gjøre en samlet vurdering av alle inntekts- og kostnadsposter.

Statens forhandlingsutvalg, foreslår en fordeling som vist i tabell 3.

Tabell 3. Forslag til fordeling av målprisøkninger på produksjonene, med virkning for kalenderåret 2009.

	Kvantum	Målpris	Fra 1. jan	Fra 1. juli	Mill kroner	
					Fra 1. jan	Fra 1. juli
Melk, ku og geit	1581,6	4,31	0,13	0,00	206	0
Storfe	83,4	46,41	1,74	0,00	145	0
Gris	123,1	27,72	0,19	0,00	23	0
Sau/lam	23,7	55,00	2,45	0,00	58	0
Egg	55,6	15,05	0,13	0,00	7	0
Poteter	219,5	2,75	0,00	0,08	0	18
Grønnsaker	1324,1		0,00	0,9%	0	12
Frukt	136,7		0,00	2,2%	0	3
Norsk korn	1241,5		0,00	0,18	0	224
Oljevekster	11,1		0,00	0,40	0	4
Sum 1. jan. og 1. juli					439	260
SUM 1)						700

1) Effekt på kraftfôrprisen som følger av fordelingen, tas stilling til våren 2009.

Økologisk produksjon

Økologisk kraftfôr har steget mer i pris enn konvensjonelt, pga. liten norsk produksjon foregående sesong og høye priser internasjonalt. Høyere produksjon denne sesongen vil bidra til at merprisen kan bli redusert igjen. Målprisøkningene som foreslås her vil også komme økologisk produksjon til gode, uten at økologiske produsenter opplever den kostnadsveksten på gjødsel som er hovedgrunnet for justering av målprisene. Statens forhandlingsutvalg legger derfor til grunn at økologisk produksjon styrkes, relativt sett.

Isolert utslag i forbrukerprisene

Forutsatt en målprisøkning på om lag 400 mill. kroner fra 1. januar, vil den isolerte effekten på matprisene fra første januar (inkl. den allerede avtalte økningen på 635 mill. kroner fra i vår) kunne bli 1 2/3 prosent. Fullt utslag av 700 mill. kroner + 635 mill. kroner tilsvarer om lag 2 prosent vekst i matprisene og 0,2 prosent økt KPI. Anslagene forutsetter at noteringsprisene økes tilsvarende målprisøkningen og tar ikke hensyn til evt. overveltningseffekter.

5 Videre prosess

Statens forhandlingsutvalg foreslår at endringene som blir avtalt i justeringsforhandlingene formelt tas inn i avtaleteksten sammen med endringene som følger av gjennomgangen av ny forskrift for pristilskuddene. Dette arbeidet planlegges slutført før 1. januar 2009.

Stortinget vil bli orientert om utfallet av justeringsforhandlingene på egnet måte.